

Catalunya Artística

D'ESTIU

FRESCOR DE PLATJA—Acuàrela de MARTINEZ PADILLA

15 céntims

nimas feridas

La escena passa en un gran Hôtel-Sanatori á Randa, (1.600 metres sobre 'l Vierge) al peu dels glassers de Festi y de Kien. El panorama, meravellós, s' extén per tota la vall de Zermatt desde 'l mont Rosa fins al Cerví.

Entorn del Sanatori la decoració es espléndida: la dels alts pahisatges alpins. Al fons las costas de Mélezes y sos prats; al demunt l' herba raquífica de las últimas vegetacions: edelweizs y flors de gencianas blavas.

El primer pis del Hôtel, el millor de tots (terrassa, vista completa dels Alps, calorífer, etc.), lo té llogat un matrimoni que l' ocupa desde fá dos mesos.

Ella, petiteta, reduhida, ab prou feynas mes grossa qu' una nena, ab l' encís trist y dols de sos ulls de tísica, massa lluhents en son rostre anémich.

Ell, casi tan jove com ella, es un d' eixos sèrs senyalats pe'l dolor. Malalt, ab el bras esquerra inert desde l' infantesa, y sofrint per sa intelligéncia vivíssima y per sa sensibilitat extremada ab mes intensitat la pena de no tenir en sí mateix la plena forsa física, la plena poténcia viril.

Es mitj jorn. Un bell sol d'Octubre, victoriós de las boyras qu' envoltan la montanya tota la setmana, fa relluhir els cims y aviva 'l termómetro. Un poch de calor tebia, relliscant sobre la capa de neu tot just cayguda, s'espargeix per l' atmósfera.

Ella. Que alegre estich veyent el sol!... Per qué no vols que m' alsí, amor meu?... M' aburreixo, sempre demunt d' aquesta *chaise-longue*... Tinch necessitat de sortir, de respirar...

Ell. Ha fet massa mal temps aquestos dias... Això seria una gran imprudencia.

Ella. Entra molta calor á través dels cristalls...

Ell. Perque 'l sol entra; però á fóra l' ayre es gèlat... Jo t' ho asseguro, estimada meva, aixó no... T' aproparé á la terrassa... y t' abrigaré bé... però sortir

no, avuy encara no. Recórdat de que abir estavas molt fadigada.

Ella. Aquest matí 'm trobava admirablement... Me sentía ab forsas pera caminar 50 kilometres.

Ell. (*Somriguent ab tristesa*). Y jo també.

Ella. (*Mirantse en un mirall*). Rès, que tinch una cara superba... Mira mas galdas.

Ell. (*Mirant ab inquietut aquell rostre tenyit d' un color carmí, viu com el barnís de la cara d' una nina de porcelana.*) Sí, no 't dich pas que no, si ets una rosa!...

Ella. Bonica y tot, vritat?... Te repeteixo que jamay m' havia sentit tan bé... Cap dolor, ni toso tan sols... Sento en tot mon cos quelcom aixís com una sensació de decandiment, d' aplanament dols... Per qué no 'm contestas?... T' enutja, tal volta, que millori?

Ell. No; pero tinch por d' alegrarme massa... Voldria consolidar aquesta milloria avants de celebrarla... Vetaqui perquè...

Ella. Sí, sí, vetaqui perquè tu 'm fas el paper ferreny... Això es molt crudel... Estich segura de que 'l doctor...

Ell. (*Sentint trucar á la porta*). Mes aviat ne parlessis; aquí es... Promptament ho veurém...

En efecte, un dels metjes afectes al establiment—especialment afecte á la parella millonaria—entra pera fer sa visita matinera. Alarmat per la excitació característica que nota en la malalta, procedeix á una auscultació atenta y detinguda.

Ella. (*Al metje.*) Lo sorprén trobarme curada?

El metje. (*Inquiet.*) Sí.

Ella. Figuris que en Roger me nega tot lo que desitjo... y jo desitjo, avuy, moltíssimas cosas.

El metje. Donchs se li han de concedir.

Ella. (*A son marit.*) Ah! ho veus?... De primer moment tinch l' idea d' un esmorzar ab *Xampany* y flors demunt de la taula... Després vull anar á sentarme en la terrassa, fóra del tot, á plé ayre y respirar... respirar infinitament aquest atzur sens límits que veig... Fical dintre 'ls

pulmons... Després un bon passeig...
Després...

El metj. Després... després... Comensém, primerament per l' esmorzar. Mes tart, si no está fadigada... pero potser valdria més que 's fiqués al llit avants del passeig... En fi, ja ho veurém... Jo ho permeto tot... tot lo que se li puga fer.

Ella Molt bé, senyor doctor.

El metj. (*Apretant la mà diàfana de la malalta, durant mes rato que de costum.*)

Adeu, senyora!...

Ella. (*Alarmada.*) Per qué adeu?... Se'n va?... No vindrá aquesta tarde?

El metj. (*Enfurfellantse li las paraulas.*) Pero sí... sí... aquesta tarde... naturalment... es clar...

Ella 'l segueix ab la vista y sorprén un gesto imperceptible fet pe'l doctor á Roger, qui l'acompanya fóra de l'habitació.

Ell. (*Enfront del metje que no s'atreveix á parlar.*) Qué hi há de nou?

El metj. (*Ab gravetat.*) Es menester que tinga cor fort. Arrivém á la fi.

Ell. (*Obrint els ulls extremadament.*) A la fi?

El metj. La nostra malalta no acabarà el dia.

Ell. (*Pantejant.*) Però, no millora?

El metj. La milloria de la Mort!

Ell. (*Desesperat.*) La Mort?... No, això no es vritat!... Es una bojeria... un impossible... Doctor, jo li prego... li suplico, torni un' altra volta al costat d'ella... Sálvila!...

El metj. La ciencia ja no pot ferhi rés!...

Ell. No, no ho digui... Só rich... li daré tot... se pot trobar més, se pot lluytar més... se pot...

El metj. No 's pot rés, ho repeteixo. L' únich que hi há que fer es endolsir el fi, deixantla morir ab l' esperansa... Es el deber de vostè; l' últim deber d' amor. Lo deixo sol pera que 'l compleixi. (*Prenent afectuós las mans del infelis que permanece ensinismat, inmóvil, aplanat*): Valor! coratje!...

El doctor se 'n va.

Ell. (*Sol, parlant ab si mateix.*) Oh! sí, valor, coratje!... (*Acumulant ab un esfors prodigiós sas reduhidas forsas.*) Precisa, es menester, que jo mateix me venci...

Ab el rostre desolat, però dolcificat gracias á l' ombra d' un somris, entra de nou al costat de sa esposa.

Ella. De que t' ha parlat el metje?

Ell. De... d' algunas petitas precaucions que hi há que pendre encara... però, realment, t' ha trobat moltíssim millor...

Ella. Però... que tens, tu?... Estás molt esgroguehit...

Ell. Jo?... Al sortir m' he dat un cop ab la porta al brás esquerra... M' he fet un xich de mal... (*Agenollantse al costat de sa esposa y besantli la mà.*) No 'n parlém més de mí...

Ella. (*Mirantlo fit á fit.*) Es vritat, que 'l metje t' ha dit lò que ara 'm contas?... Júramho!

Ell. Certament, t' ho juro. (*Aixecantse pera dissimular la excitació nerviosa que l' abrusa*) Y de l' esmorzar, com quedém?

Ella. L' he encarregat mentres has estat fóra, però per d' aquí un' hora... Crech que tindrè molta gana, perque hi demanat uns plats exquisits... Y tindrém rosas á la taula!... D' aquellas rosas thé que tant me plauhen... N' acaba d' arribar una caixa al Hotel... Me n' han demanat un preu boig, però me las he quedadas totas...

Ell. Has fet bè.

Ella. Espera! No m' ajudis; vull anar sola fins al silló de vora la finestra... (*Arriva al silló aturdida, extenuada, tambalejantse.*) Encara no estich molt forta, però ja ho estaré!... Sento com poch á poquet mas forsas reneixen!... Pòsa 't aquí, al meu costat, tot lo aprop que pugas, y parlém!... Mira, podríam estar abdós asseguts en un mateix silló: som tan petits que semblém uns aucells... (*Contemplant el magnífich pahisatge dels Alps.*) Qu' hermós!... Ab aquesta llum y ab aquest blau inténs... El blau del cel d' Italia que s'endevina enllá, darrera d' aquells glassers!... Hi há un' altra placidés pera gosar allí: una delicia després de l' altra!... (*Sense tornar el genitil caparró.*) Vritat?

Ell. (*Ofegantseli la veu á la gorja.*) Sí...

Ella. El mes vinent, cuan ja estaré totalment curada anirém á Italia. No 't sembla bé? Passarém l' hivern á la costa napolita-

na... Després ens arribarem á Sicilia... y resseguirém tots aquells encisadors reconcs hont visquerem nostras primeras horas d' amor... Fhá dos anys... ¿Te' n recordas?...

Ell. (*Dominantse ab molt esforços.*) Oh! sí...

Ella. (*Ab l' esguart sempre á l' horitzó.*) Però cuan torni la Primavera... ens entornarem á Vallières!... Es menester que cuydém dels nostres interessos, de las nostras fincas... Per rich qu' un sía, sempre hi há temps á venir y si no 's preveuen els dolents, la ruina ho malmet tot!... Además, Vallières es deliciós durant el mes d'Abril, ab sos prats verdejants y 'ls arbres curullats de flors... Te 'n recordas?... L' any passat hi eram!... Un dia vas fer plourer sobre mí totas las flors d' una pomera... Vaig quedar coberta... Y cuant riguerem!... (*Sempre sense tombar la cara á son marit.*) Ay! m' apretas massa la má y 'm fas mal... (*Pausa d' un segón.*) Pera l' estiu vinent tinch un projecte, un magnífich projecte qu' aquest matí se m' ha ocorregut!... Alashoras ja estaré bé del tot y farém un viatge. May dirías cóm?... Ab automóvil!... Per' anar depressa, depressa, y respirar... molt, tot l'ayre que puga... Passarem per las vilas y 'ns hostatjarém en els hostals... y aixó seria superb, oy?... Y es estrany, totas aquestas ideas me venen avuy, potser perque fa sol y perque vaig millorant!... La vida es hermosíssima!...

Aquesta vegada la violència de l' antitèssis, la paraula massa crudel, vencen l' energia d' aquell home raquílich, que deixa escapar un plor.

Ella. (*Bruscament pàlida.*) Qu' es?... Qué tens?... Roger, ploras?... (*Comprenentho tot.*) Deu meu!... El metje te se 'n ha endut fá poch... y avans m' ha dit adeu!... sí... es aixó... ho endevino... m' has enganyat... (*Llensant un crit esferhidor.*) Estich perduda!... Moriré!...

Ell. No, no... No es vritat lo que dius... El doctor m' ha dit...

Ella. Sí!... Ho pressento... N' estich segura... No tardaré á morir... (*Acostantse l' espós vers á ella, ab els dits encrespats.*) Amor meu!... Oh! guardam!... Prénme

en tos brassos... No deixis, no, que se m' emportin!... No ho vull!... No, no ho vull!...

Ell. No es veritat lo que 't pensas!... Jo t' ho dich... Tu mateixa t' enganyas!... Si, viurás .. Ah! tu viurás, jo t' ho juro, ó no hi haurá poder humá sobre la terra.

Vol aixecar ab sos brassos á sa volguda condempnada, mes presa d' una crísis terrible ella, cau sense sentits en el silló, mentres que de son pit destrossat puja fins á flor de llavis una mica d' escuma sangnejanta

Ell. (*Boig de dolor.*) Aymada meva!... Esposa del cor! Jo t' he assassinat; jo, miserable de mí, que tant t' estimo!... jo... Jo que voldria sofrir els mes grossos torments pera donarte un minut més d' existencia... Y com atravessas mon cor no mirantme!... No parlantme!... (*Agonollantse als peus de la malalta.*) Mina!... Mina!...

Ella. (*Després de llarga estona de silenci, com si despertés d' un ensomni que la rendís, ab els ulls ideals enfonsats en lo infinit del mes enllá y ab una veu que pareixia recitar una recordansa.*) Mina!... Un nom petit, bufó y menut com jo mateixa!... Aquesta es la paraula que 't vaig contestar el jorn que 'm preguntares mon nom...

Ell. Parla!... Parlam!... Te trobas millor?...

Ella. (*Ab un xich mes de forsa.*) La milloria es una il·lusió!... La decepció de tot en un instant!... La fi es aquí... prospera... dintre de pocas respiracions... Acòstat... y que totas sian pera tu!... Ah! sí... tu has sigut molt bó y molt rendit ayment... Ja ho veus... No protesto contra 'l destí... Ningú deu rebelarshi contra ell... La Vida es tan petita y la pau de la Mort es tan inmensa!... No tinch por, no... Prométem... júram, no atentar contra tu mateix y viure 'ls anys que 't quedin d' existencia .. recordantme sempre... sempre!...

Ell. (*Aterrat.*) T' ho juro.

Ella. Que vols ferhi, Roger?... Havíam somniat un ensomni massa hermós pera desventurats com nosaltres!... Nostra novela es nascuda de la petitesa de nostras misérias... Fhá dos anys... cuan tremo-

lant de fret á plè sol tossía... y estava tan castigada... tan ferida pe'l mal, qu' ab tot... y 'ls meus millions, ni 'ls mes desesperats per la misèria... s' atrevían á dirme rés...

Ell. Y jo, un malalt, quina fortuna, sencera, no hauria sigut prou pera comprar un afecte veritable...

Ella. Era necessari que 'ns trobessim... y sentíssim amor... y 'l vam sentir d' una manera grandiosa... d' aquella divinal manera que sols lo senten els cors magnífichs...

Ell. (*Desesperadament.*) Y aixó es lo que fá més terrible aquesta ferida de l'ánima...

Ella. (*Ab veu mes feble continua el relat de sa recordansa.*) Y pocas setmanas després... ens casavam á l' iglesia de... Vallières... demunt d' un llit de flors... Y 'ls pobres de diners murmuravan: Mireulos!... Mireulos! als ditxosos en vida! (*Repetint maquinalment las paraulas.*) Deu meu!... Els ditxosos?... La felicitat?... la pedra miraculosa... Y mes tart la Mort... Oh! no, no!... Jo no ploro... No vull abandonar-te plorant!... Vull somriuret!... (*Perdut el judici, de liranta.*) Vull somriure pera illuminar... ab els raigs de l' alegría el meu cami d' allá baix... Y las flors...

Dos criats del Sanatori entran ab una taula, demunt de la que apareixen una munió de frescas rosas. Roger els detura ab una mirada.

Ella. Sí, aquí están las rosas!... Tu 'm cobrirás ab ellas!... (*Perdent el sentit.*) La teva má!... Ja no sento la teva má!...

Ell. Tu la tens entre las tevas.

Ella. (*Perdent forsas.*) Aprétam!... Aprétam mes fort!... més... Oh! encara un minut... encara un segón...

Ell. (*Esclatant en plors.*) Dóna de l' ánima!... Amor de ma vida!... Mina!...

Ella. (*Ab veu afónica.*) No digas més... res més... Sense parlar... comprénch el... teu cor... Crida 'l meu nom... el petit... el bufó... crídal...

Ell. Mina!...

Ella. (*En plé deliri y ab veu tan baixa qu' apar la suau remor de l' aura al relliscar per entre las fullas dels arbres.*)

Ayre!... Sobre 'ls glassers... Amor...
Fret... Ombr.....

Ella encara fá ab sos dits enrampats imperceptibles senyals, després sos ulls se paran ficament en tant que sos llavis se mouhen ab una contracció invisible, mostrant l' esbós d' una silaba de despedida que al ensemps que l'ánima, desapareix ab el darrer sospir.

En mitj del silenci brutal de la soletat, la nit s' extén donant als cims reflexes d' acer. En l'habitació mes luxosa del Sanatori l' home mira assustat, el reduhit cos qu' enclou l' immensitat de son amor humá.

Després, inconscienment, prén de sobre la taula un grapat de rosas y acostantse á la morta las espargeix demunt d' ella ab moviments uniformes, metódichs, com un boig..

MICHEL PROVINS.

Traducció de E. de B.

Nocturn

¿Dius que ja't cansa la caminada?
¿Qué vols dormirte perque ja es fosch?
Donchs, be; asseyemos, ma ben aymada,
demunt de l'eura que lliga 'l bosch.

Aixís nostra ánima román tranquila,
y més cuan troba tan bella nit
en que'l cor noble, creyent, s'enfila
per l'alta escala del Infinit.

Las mans juntadas en una sola,
bó y aguaytantnos inconscienment,
veurém, hermosa, com se n'hi vola
plena de somnis, ben dolsament...

¿No sents com cantan la melodia
apresa d'angels els aucellóns?
¿Sents com murmuran l'absolta al día?...
¿Veus las estrellas á volións?

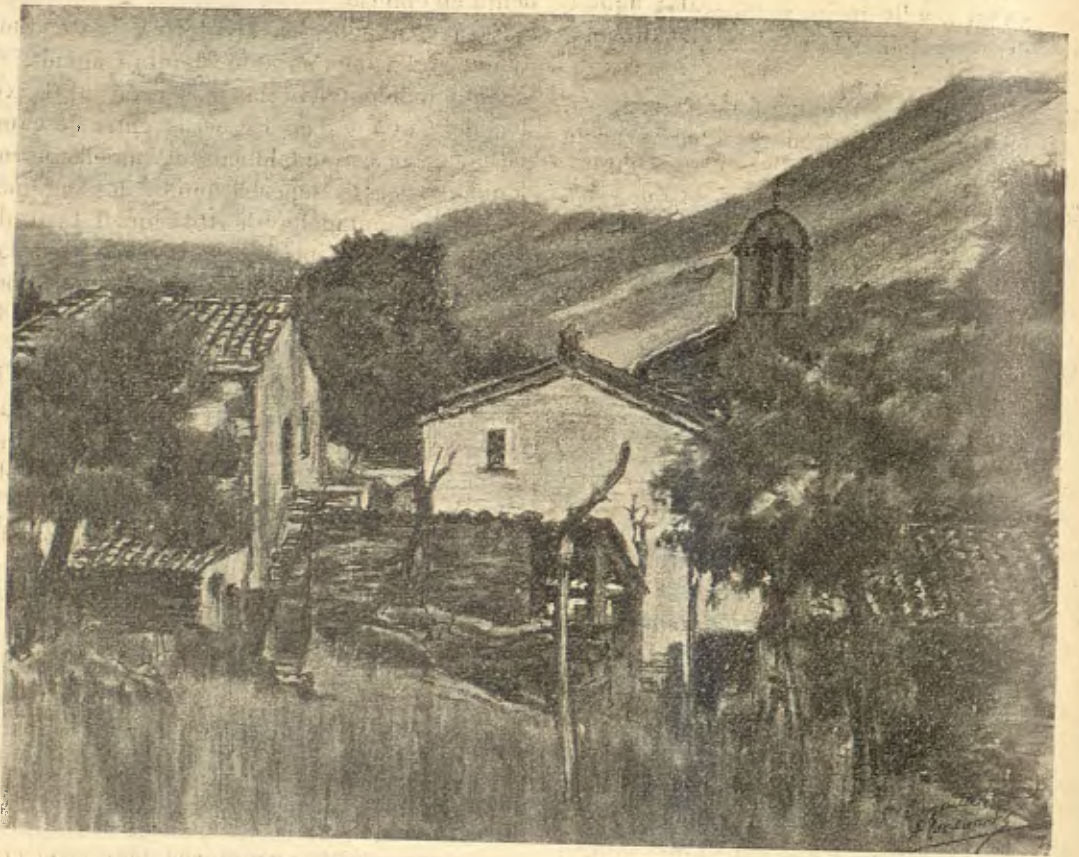
¡Qué be's reflectan els raigs de lluna
que bressoleja mandrós, el riu!...
Ni un clap s'ovira de boyra bruna...
ja l'aucellada s'ajoca al niu...

Com papallonas que volatejan,
ens enrevoltan somnis d'amor;
las nostras fibras ¿que més envejan?
¿que més voldría lo nostre cor?

De dosser fentnos el cel, ma vida,
demunt ma espatlla ton caparró,
¿que será dolsa nostra dormida,
fins que'ns deixondi la lleu claró!

J. DURÓ Y GILI

Desde 'l Figaró

Santa Eugènia, (Figaró).—Dibuix d' ALEXANDRE CARDUNETS

EN MODEST URGELL

En la carretera de Vich, davant per davant de la Grau del Llop y de la serra anomenada Cuspínera, rampeja cap a la muntanya d'en Plans l'aixerit poblet del Figaró, districte municipal de Montmany y agregat a la parròquia de Vallcàrcara.

Els encontorns son fèrtils y exuberants de vegetació. Regalats per una pila de fonts que fan del poblet una verdadera esponja, ofereixen excelents panoramas, ja sia mirant cap a Puig-graciós ja cap a Tagamanent, guaytes alterosos que veuen a sos peus escórrers el migrat Congost, quinas ribas sont també frescas y regaladas.

A fruhir de tan hermosos indrets me'n anava un matí, quan a can Nisio, l'aixerit hostaler del Figaró, vareig tenir una agradable sorpresa. L'expert dibuixant-pintor en Modest Urgell hi esmorsava.

—Y donchs, vosté per aquestas terras?

—Que s' ha de fer! Be hem d'aprofitar l'estiu pera bosquejar alguna cosa.

Y, com se pot suposar, la primera pregunta que 'm dirigí fou si al Figaró hi havia cementiri.

—Per aixó—li observava—s'haurá d'arribar fins a Vallcàrcara.

Aquí de la conversa, una vehina se m'atansá pera preguntarme si jo era *l de las cédulas*. L' Urgell hi feu una rialleta bondadosa, y'm digué qu' ell també havia sigut embestit en iguals termes.

—Y encara més—afegí—aquí hont me veu, he hagut de donar mil explicacions pera que 'm servissin esmorsar. A bon segur que si hagués sigut el *personatge* per qui preguntavan me'n hauria hagut de tornar en dejú cap a la Garriga.

Y vareig comprendre alashoras l'aborriment que 'ls habitants del Figaró tenian *al de las cédulas* que, justament havia senyalat aquell dia pera distribuir aquells paperets que, diuhen, justifica la personalitat dels vehins, espolsant-los de passada la butxaca.

Deurían agradarli aqueixos indrets cuan l'Urgell ha tornat per'estiuhejarhi. Aprofitant donchs, tan ensopegada coincidencia, que s'ha fet més simpática ab la troballa d'altre artista, el senyor Cardunets, portarém als llegidors de CATALUNYA ARTÍSTICA á fer una passejada per aquestas vessants del Congost, ja que contém ab tan excelents dibuixants pera ilustrarla.

SANTA EUGENIA

Rieral amunt y al peu mateix de la carretera que va á Ayguafreda, s'escau en un bonich soley l'arprelech de casetas que forman la parróquia de Santa Eugenia. La Rectoría es al devant d'una platja hont els ánechs s'hi rabejan á tot pler, arribant fins á la resclosa que s'hi es feta pera aprofitar l'aygua del Congost á regar tota una extesa de feixas y d'horts que donan tons variats á la monótona taca dels oliverars y rouredas. A l'altra banda del riu hi ha l'iglesia; una iglesia gran, espayosa pera tan reduhit nombre de vehins, ab el cementiri á la dreta. El cementiri es pobre, desolat, sense altra tomba que la que hi feu bastir un amich nostre, en Conrat Roure, deixanhi á sa estimada filla Angels, que morí en la casa coneguda per el Torn, ahont pensava referhi sa salut decayguda.

Tot al devant de l'iglesia y agafant una bona extensió, hi ha la casa més forta de tota aquella rodalia, ab corrals y porxos y conreus de bona lleva, que guayta al riu per la clariana d'un frondós lloredar, á quina ombra grata la virám hi esclofolla 'ls ous, hi salta y s'esgarria entremitj de coloms y de romanins y d'orenga. Es ben perfumada tota aquella vora de riu! Entre 'ls arsos, s'hi veuhen flors de tots colors y aromas; hi riuhen els cap-blaus, el llessamí bort y 'ls clavellets de montanya; s'hi enrinxan las campaneras y 'ls rossolius; y fréch á fréch de las moras, quina

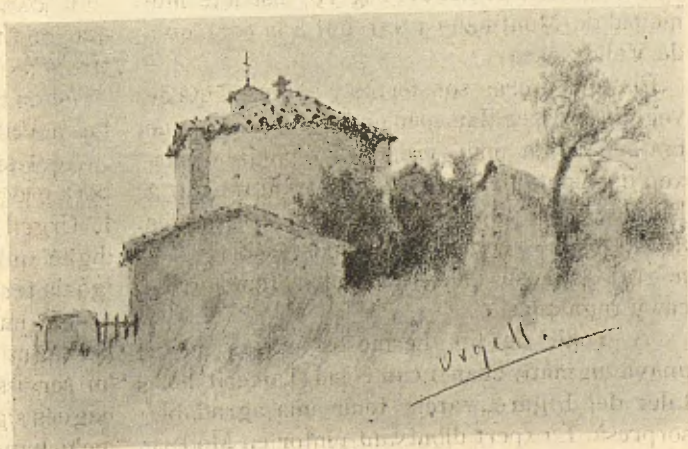
negror brilla al sol del mitj-dia, hi pren lloch el fruyt morat y polsós del arinjoler qu'un s'hi delita en cullirlo.

Ensá y enllá de la carretera y sense allunyarse del campanaret de Santa Eugenia, s'ajauhen indolentment las masías de cal Teixidor, del Fuyó y d'en Figueras entre l'escampall de casucas que faldejan tots aquells turons dominats per la superba punta de Tagament, vera ciutadella de tot aquell tirat de montanyas quins tornaveus arriban á aixordar cuan la locomotora esbufega embestint la pujada del abrupte Congost pera abocarse á la plana de Viçh hont s'hi estira cansada.

Es el del carril l'únich soroll que torba la solitud d'aquestas montanyas. El fresseig del riu, que sembla adormirlas, hi crida tota lley d'aucells, ja qu'es sabut que, ab els rossinyols, hi crían las merlas, els tudons, els pinsans y las caderneras, no escassejanhi las tórtolas quins estols blanquinosos s'allargan com á llencas de núvols enmirallantse en el Congost, hont, abeurantshi, hi follejan.

Es una calma agradosa la que's respira á Santa Eugenia. Si be 'l sol hi abruga de ferm al mitj-dia, dona bo entasurarse per sos ubachs y rouredas. Al matí y al cayent de la tarde, las brisas s'hi escorren frescas y aromosas refent la salut de qui, allunyat del tragí de ciutat, la cerca per aquets encontorns may prou celebrats de la nostra estimada Catalunya.

A. BORI Y FONTES TÁ.

Un detall de Sta. Eugenia (Dibuix de MODEST URGELL).

Mar endins...

S'infla la vela tremolant...

La barca

llisca lleugera pe'l sorral, y l aygua
la besa y la gronxola...

El cel es blau y la mar quieta. L'ayre
es tot plé de perfúms de marinada...

¡Que frescas y rientas

las onadas d'avuy, hermosa meval...

¡Que frescas y rientas

sardanejan pe'l mar fins que desmayan
blancament en la platja assolejada!...

Aném á somniar entre las ayguas
que tindrém somnis blaus...

Aném á somniar entre las ayguas
y esdevindrém seréns com la mar blava!...

Que torni el mariner d'ulls misteriosos
y que'ns duga á volar dintre la barca.
Nosaltres hi entrarem ab las mans juntas
y seurém en silenci...

La vela ombrejará las nostras testas
tremolant d'esperansa y las onadas
ens bressarán alegrement ...

Quin cel més pur, quin cel més blau, quins somnis!

Que torni el mariner d'ulls misteriosos
y que'ns duga á volar dintre la barca...
Mar endins.... ben endins!...

La barca es feble
y el mariner callat y misteriós;
potser la mar esdevindrà revolta
y el cel plé de tempestas esglayantass...

Mes no hi pensém, qu'avuy la mar sospira
ab un tendre sospir plé de promesas
y el vagar sense guía es el fi nostre ...
Mes no hi pensém, y que la barca voli
ab el dólts pés dels estimats hermosos!...

Mar endins, ben endins, qu'ara'l sol brilla!

Si la barca insegura
esclata sorollosa entre las ayguas
será un placit morir el morir nostre:
morirém en un bés color de somni!...

ANGEL MONTANYA

Un drama real

Els crítichs formavan animats rotllos en la sala de descans comentant l'obra que s'estrenava, un drama d'un autor novell que ja demostrava en sa primera producció, esser un artista possehidor dels secrets del art dramátich pera fer creixer l'interés en el públich.

Uns aplaudían las escenas que altres trobavan deficientes, pero en general, el drama era calificat d'excelent en tot el seu desenrotllo. Hi havia opinions diverses, mes tothom convenia en que la nova producció era realista, animada, de situacions mogudas, d'escenas llogicament enllassadas, ab un desenllás naturalíssim. L'autor havia ensopegat la situació y l'havia traslladat á las taulas ab tot el vigor que 's requería, sens esforços, sens aparato artificios, llisa, expontánia, rigurosament arrencada de la realitat.

Al acabarse la representació del drama, el públich, dret, ab entussiasme demanava l'autor, qui aparegué en escena saludant vivament emocionat, aturdir per l'èxit de l'obra. El teló s'aixecá varias vegadas pera mimvar els aplaudiments que aquella multitut tributava al autor que'ls havia fet sentir la intensitat de las emocions dramáticas.

Sens esperar als amichs que 's disposavan á invadir l'escenari, pera extrenyer la má del

autor y felicitarlo, aquest sortí per una porta del darrera y pujá en un cotxe sentse conduhir á la fonda.

Se sentía afadigat, abatut, y deixant caure el cap ab pesadés demunt dels coixíns exclamé ab tristesa indescriptible:

—¡Y tan real com es el meu drama!... ¡Com que he sigut el protagonista.... Si las escenas de que 's compon las he passadas en la vida... Si de la mateixa manera que en ell he mort á la mare, va morir-se la meva.... Si la dona que abandona y trahiciona al seu ayment també vá abandonarme y trahicionarme!... Si no hagués tingut l'argument compost y arrencat del natural ¡que havia jo de fer un drama!... ¡Si soch impotent.... Si no 'n tinch d'inspiració!... ¡Si lo que he fet ho fá cualsevol qu' hagués sofert las punyidas dolorosas d'una vida infortunada!... ¡Y tan raal com es el meu drama!—

Al endemá els periódichs elogiavan ab frases xardorosas al autor del drama estrenat, considerantlo la millor obra de la temporada, augurantli nous triomfs, éxits colossals....

Aquellas ratllas eran per ell un torment insufrible, un hymne á la impotencia....

Fou la primera y última obra que va escriure.

F. OLIVES Y SIMÓ

Nostre segon petit Concurs literari

Tema II.—Accésit 1.er

El Bohemi

Lema: *Pols benehida.*

I

Els que gayrebé totas las tardes ens reuníam en la taula del recó del *Café* principal d' aquella vila de quart ordre, que ab sa monòtona vida ens condemnava á respirar continuamente una atmósfera mandrosa que 'ns clavaba 'ls colzes al márml ennegrit, sens deixarnos tan sols l' esma necessaria pera aixecar las fitxas del *dómino*, vam notar aquell dia á que fá referencia la primera part d' aquesta *verídica* historia que, contra sa costúm, en Doménech, el bohemi d' en Doménech, no s' havia presentat encara á passejarse amunt y avall del establiment, esperant á que se l' obligués á assentarse y pendrer *algo*, á lo qu' ell casi sempre, pera no dir sempre á secas, accedia.

Y la vritat era que no deixava de notarse aquella baixa. La taula nostra, la dels *ensopits*, que'n deyam, restava més silenciosa que may cuan en Doménech no hi era.

El seu temperament esbojarrat ens distreya molt sovint, y las horas no 'ns eran tan llargas cuan 'ens animava ab sas agudesas.

La seva historia, contada á mils vegadas per ell mateix, era una especie de bálсам aplicat á nostra parálisis. Havia nascut per casualitat en un poble que desconeixia, pero que la seva *estrella* li havia dit qu' era com aquell en que vivíam, plé de pols y fullas secas. Havia tastat tots els oficis, havia sigut negociant de cent maneres, y ab la mateixa facilitat que pintava una posta de sol per trenta rals, ajudava á dir missa per trenta céntims...

Y mentres nosaltres comentavam la falta, mentres entre 'ls quatre que teníam devant nostre, fumejant, la tassa d' aygua tenyida que á 'n aquell poble 'n diuhen *café*, s' escorcollavan els respectius cervells com pera trobarhi quelcom d' aperitiu que 'ns tra-

gués d' aquella postració indigne á que estavam sotmesos, la porta de la vidriera va xisclear ab un xisclet extrany, com pera avisarnos, y va entrar en Doménech sanglotant, neguitós, ab els ulls espurnejant y taral-lejant inconscientment una cansó allavors de moda.

De dret, sens esperar á que se 'l convidés, vá sentársens al cap de la taula...

—¿Quí paga 'l gasto?

—Jo, pero parla,—va contestarli cualsevol de nosaltres.

Y després de picar al mosso ab ayre triomfal, sens esperar més paraulas y apurant de tant en tant la esbravada cervesa que li van servir, digué:

—Noys, he fet un descobriment prodigiós. Tinch que agrahir un nou obsequi ab que m' ha honrat la Naturalesa. Fins avuy, sempre que girava la vista cap al avenir, aquést se 'm

COSTUMS DE CATALUNYA

UNA FONTADA. (Entornons de Camprodon).

Fot. de Pere Surroca

presentava fosch y 'm feya passar moltas estonas en vaga rumiant si devía esperar-lo ó no esperar-lo. Desd' ara, no: ara 'ls hi fixo y en aquest demá que se m' acostá hi oviro tot un cel de vida nova. Sí, companys, y no extranyeu que parli en tó d' enlletrat ab tot y que ja sabeu que no ho soch, ni ho seré mentres visca. Pero m' hi tinch d' acostumar. La meva fortuna ha de ser feta ab paraulas, ab forsa paraulas... Y sinó, mireu...

En Doménech va tréurers de la butxaca del seu gech greixós de mohó, una paperina y va buydar sobre la taula lo que hi portava á dintre.

Quedárem sorpresos devant aquell inesperat cas y ell va continuar:

—Aixó, amichs, y que no passi d' entre nosaltres, es pols de la carretera. Aquesta pols, que sembla talment que la terra l' hage feta groga pera afavorirme més á mí, jo l' aniré pregonant á tota veu per aquets mons de Deu. Curará 'l mal de caixal, l' asma, la tos, el reuma, y en cas apurat, fins el mal de Sant Pau...

Y dirigintse á un del quatre, deya:

—Tú, Tonet, pots ajudarme. Ton pare es betas y fils retirat, y com á fill de tal personatge, ets el que vas més be d' ermilla de tots nosaltres junts. Necessito una taula y una caixa y un drap vermell. El joch de cartas ja 'l pendré del Tano (el Tano era l' amo del *Café*). També 'm convenen etiquetas doradas y uns prospectes llarchs, ben llarchs, que expliquin la manera d' usar el *Polvo milagroso Doménech*, com ho titularé, y 'm donguin temps á fugir mentres els llegeixin... M' has d' ajudar, Tonet, si no m' ajudas te consideraré un mal amich.

Y el Tonet va pagarli l' *equipatge*, y durant vuyt dias nostre bohemí no s' entenía de feyna fent paquetets de pols groga, molt ben coberts ab etiquetas doradas y embolicats ab els prospectes llarchs qu' entre tots li havíam pagat.

Y aixís que va tenirho tot preparat, va fugir de la vila mitj vestit ab roba meva y calsat ab las sabatas d' un altre.

Cuan vam sortir á despedir-lo fins á la Creu del terme, recordo que va dir:

—Adeussiau, companys: si no sabeu res de mí, será que alguna parella de civils se m' emporta á Barcelona, y si teniu noticias, serán aquestas parlant dels *maravillosos resultados del polvo milagroso Doménech*. ¡Visca aquesta carretera que 'm salva!...

Y cantant s' en va anar carretera avall, girantse de cuan en cuan y fent senyas ab el drap vermell fins que 's va perdre de vista.

II

Varen passar una colla d' anys—dotze ó catorze—y la vida d' aquells companys de taula va anar cambiant ab el curs del temps.

D' en Doménech n' havíam tingut alguna qu' altra noticia satisfactoria, y cuan, per atzar, ens trobavam alguns dels amichs concurrents á la taula del recó, encara sovint el retréyam tot inquirint noticias.

Durant tot aquell espay de temps transcorregut, la meva salut va anar per portas y vaig arribar á certs moments en que semblava que 'l combregar ja no hi hauría sigut á temps.

El metje, cuan l' apotecari li va dir que ja no tenía més remeys pera preparar, y aquell, per lo tant, no va saber quin receptarme, tot sério 'm va assegurar que jo devía d' anar á l' alta montanya, á un poble quiet, ahont pogués respirar ayres purs y sanitosos, que aixó sería lo únich que 'm retornaría las forsas perdudas.

Y aixís mateix vaig ferho. Després d' un registre minucios en els anys de la meva familia, vaig lograr descubrir una tia de diners que tenía terras y una hisenda á Cantarruchs, poble de trenta casas comptanhi y tot la barraca del peó caminer, enterrat entre dugas montanyas que li privaban els raigs del sol cuan ne feya y l' aygua benehida cuan plovia.

* *

A Cantarruchs vaig passarhi bona cosa d' anys esperant la curació de la meva dolencia, y tot d' una, y com á complement d' aquella, 'm va venir un mal de caixal terrible.

Una galta se m' havia fet tota una extranyesa y jo, no m' atrevía á sortir. Y tancat dintre la casa de la tia ab el tuf dels porcells que pujava del corral y respirant aquell ayre *tan pur* que havia de salvar la meva vida en perill, vaig passarhi quinze dias consecutius temptat á pegar cops de cap á la paret, de puny á la taula y potser mossegadas als coixins del llit, sinó hagués tingut por de perdre en la baralla.

Un dia que va semblar que aquell terrible sofriment me calmava, vaig arriscarme á treurer el cap al carrer. Y per cert que 's notava una cosa ben curiosa.

Tothom anava de las festas—ab tot y esser dimars—y cap al cantó de la Plassa s'hi sentían els refilements d'una orquesta qu'engegava un wals d'envelat capás de fer giravoltar á las pedras del carrer.

—¿Hi ha ballas á plassa?—vaig preguntar á una xicota encesa de cara que saltíronant y rihent s'hi dirigia.

—No, senyor—va fer—Es que ha arribat un sabi.

A no aguantarme bè á la barana del balcó ahont m'havía col·locat, hauria caygut d'espatllas...

—¿Un sabi?...—vaig preguntarme—¿será 'l diputat á Corts pe 'l districte?—Y pensant aixó no vaig donarhi importancia.

*
**

La bona dona de la tia, sens previ consentiment, ja s'hi va comprometre ab el *sabi*.

Y cuan va pujar al meu cuarto, tota roja y ofegantse, va dir:

—Figúrat noy, figúrat. Va en un *coixo* gran que fa com tres grahóns, aixís; un, dos, tres; aquí s'hi posan els que menan els caballs, que son dos, y d'engalonats que van casi no poden bellugarse; aquí al mitj el *sabi*, un home alt y panxut, de mostatxos de pam y barba fins als genolls: fa fredat el mirál. A devant hi va sentada una senyorassa—que deu ser la seva—mes toba que la nostra mula cuan aném á l'aplech. Y á darrera de tot, l'un sobre l'altre, els *mustchs*, uns minyons que refilan ab més garbol.. Una fins s'hi daleix al sentir aquell pet de *valsos!*.. Ja li he dit... ¿sabs?... Ja li he dit que 't vingués á veurer: ell potser te 'l curará 'l mal de caixa!..

Y la tia ho deya donant detalls, movent els brassos, las camas y tot el seu cos, saltant com una dayna y picant de mans com una criatura!

III

No's va fer esperar gayre la visita del *sabi*. A la tarde ja vaig rébrel en aquell mateix quartet del primer pis.

Va presentarse ab un respecte exagerat, el sombrero á l'una má y uns guants nous, ple-gats y colocats cuydadosament á l'altra.

Somrigué lo més precís y després de tossir dos ó tres cops, vá comensar aixís la seva peroració:

—Senyor: m'han dit que aquest mal de caixa que l'aclapara el te com boig y en alguns mo-

ments fins li porta á la imaginació l'horrible intent del suicidi. Jo ho comprench, senyor. Jo també n'he patit de mal de caixa! ¡Oh! amich meu!.. Es un sofriment terrible! Jo m'havía trobat moltes vegadas sens haverme mogut d'ahont estava, al peu de la finestra, de cap al carrer, y una vegada ja era pe'l camí y si'm vaig salvar va ser gracias á la vehina de sota que en el moment de jo baixar va aixecar el cap y vaig anar á parar als seus brassos... Per cert que may m'ha dolgut: aquells brassos protectors, y—dit sigui entre nosaltres—for-suts, varen ser més tart els que vaig apretar d'agrahiment contra 'ls meus, al sortir de la iglesia ahont ens van unir per sempre: ja ho véu; hi ha cops que'l mal de caixa desespera tant, que fins fa casar als homes. Y per fi la meva angunia va curarse... Un dia l'atzar va volguer que jo, després dels pesats y concienzuts estudis que desde temps indilinit venia fent, consultant llibres y mes llibres, trobés la pedra filosofal anhelada y 'l medicament va esser radical: va curarme en sols quatre días.

El *sabi* parlava pausadament y semblava qu'ell mateix, una á una, anés recullintse las paraulas. D'en tant en tant se passava las mans de dalt á baix de la seva barba negra, espessa, que li tapava fins més avall del pit.

Jo vaig quedar parat al veure aquell home extrany, y gayrebé á mida que m'enrahonava anava posant en ell la confiansa que avans de coneixel ja hi havia perdut. Mentres jo observava tot aixó, ell continuava:

—Ja li dich jo si'n vaig haver de fer de probas y de més probas! Vaig cremar una colla de quintás d'espelmas, y si la llum del sol se pagués, jo créch que donant tota una fortuna encara quedaria empenyat! Cuan vaig dir: Ara!.. Cuan vaig sentirme dintre la meva boca aquella calma y tranquilat tan grossa, me pensava tornar altra vegada pe'l camí de boig, y vaig haver d'escursar la *dósis* per por de no fòndrem de gust. Aquí te 'l meu remey: dintre aquesta capsa hi ha la *vareta de la sort*, aixó es l'estotx de la tranquilat. Apliquis dugas vegadas al dia un pessich d'aquets polvos al caixa! dolorit... y...

No se com va ser; tot d'una va venirme al pensament la taula de *Café*, els amichs, el bohemí d'en Doménech, els seus polvos, tot barrejat, confós, y que ja va esser prou pera desprestigiari de nou devant del meus ulls á 'n

aquell bon senyor que, en un segon, s'havia guanyat las mevas simpatías.

No vaig volguerlo escoltar més, y pera abreviar vaig fer:

—Y digui... ¿cuant val?—

Ell va allargarme una capseta rodona y plana, coberta ab una etiqueta dorada: ràpidamente vaig llegir el titol: *Polvo milagroso Doménech*, que s'hi destacava ab lletres vermel·las... y una abrassada forta, llarga, va

acabar aquell diálech. El moment més gran de la meva vida, va esser allavors, al extrenyer entre 'ls meus brassos al amich que, de bohemi de drap vermell y joch de cartas greixosas, s'havia convertit en ídol de pobles. . . . .

No vaig volguer provar el *remey*, y son autor va assegurar-me que jo era 'l primer que havia dubtat de la eficácia dels *Polvos milagrosos Doménech*.

A. ARTÍS BALAGUER.

Amorosa

Cuan arribi el gran dia del Judici,
aquell dia tan gran,
junt ab totas las donas de la terra
devant del Deu Etern t'inclinarás.

Deu, per sobre aquell mar de fillas sevas,
sa serena Mirada hi extendrá,
y alhora, sota'l foch de sa Mirada,
vostres sensibles cors tremolarán.

Y Deu dirá ab aquella veu augusta:
—La gran hora ha arribat.
Ja no hi ha Terra, ni Nacions, ni rassas;
no hi ha propis ni extranys.
La Vida s'ha complert. El gran poema
els sigles han anat descapdellant.

(Il·lustració de Martínez Padilla)

A las ánimas grans ha arribat l'hora
d'obrir la Eternitat.—

Y ab amor paternal, ab veu dolcíssima,
el bon Deu seguirá:

—Oh, fillas del meu cor! Desde la Gloria
jo sempre us he guiat.

¡Cuants cops m'han fet felís els vostres passos!
¡cuants cops m'han fet penar!

Ara veniu á mi perque us judiqui,
mes ¡ay! digueume avans:

¿Quina s'ha vist al Món més estimada?—

¡Y tú t'aixecarás!

R. SU·INACH SENTÍES

leuguer repás de literatura y Arts portuguesas contemporánias (1)

LEANDRE DE SOUSA BRAGA

Sempre despreocupat y alegre, de tracte complert, tenia amichs que l'estimavan de debó. Soares dos Reis, el gran estatuari, en algunas de las moltas horas de tristesa de la seva vida, fou en el cor excelent de Leandre Braga que hi troba consol. No morí vell; si tenia els cabells blancs, de sos ulls ne brollaba l'energia; podia afegir á la seva obra soperbs y valiosos capitols. Deixá deixebles que podran completar els treballs bosquejats, pero la individualitat artistica es insustituible.

El giro característich que las Arts sumptuarias de nostra época prengueren, de reconstruir y imitar el passat, dona poca empena pera novas y originals creacions y 'ls més grans artistas consagran á la arqueologia las millors horas d'estudi, escatimantlos á sa propia inspiració. La llampegant corrent de nostre sigle no deixant rés durable, mal permet bosquejar moltilos nous en els que l'Art prengué brotada, fins en els més brillants centres de la civilisació. No podia, Leandre Braga, sostreures á la influencia del seu temps. May produhí una obra borda; la seva fantasia de decorador, brodava sempre un motiu adequat á una forma determinada. Entre 'ls portuguesos era únich; en calsevol altre pahis seria gran, tant més gran, quant més amples horitzóns respirés l'Art..

Tingué veritables admiradors com el Marqués de Foz y la actual duquesa de Palmella, ánima sincera d'artista, y alguns desconeguts aficionats que de ser millonaris l'haurian cobert d'or, pero es ben cert que casi sempre l'mereixement es companyó de la sencillesa, hostatjantse en cors grans, aixó sí, pero en alberchs de la pobresa, y no obstant y á la vora de mitj sigle de treball, morí pobre.

Leandre Braga ab sa noblesa d'esperit, lo després per la vida y la manera com entenia l'Art, feya recordar un d'aquells artistas de la Renaixensa contemporanis de Cellini y Corradi, *il Ghirlandajo*, de qui el pare era arquitecte, músich, fabricant d'orgas, esculptor de marfil y constructor de máquinas, sabent,

ab tot, una mica de llafí y rer versos. En aquell temps que la Industria y l'Art estavan intimament lligats, que Pontorno y Rosso devian pintar *cessioni*, com Dello 'ls va pintar un sigle avans, y que las caixas y 'ls armaris, ríchs de bellesas en la forma y d'admirable treball de cisell, eran obrats per Fra Giovanni de Verona, per Brussolon de Venecia, per Baccio Bandinelli, pe'ls Donatello, els Canozzi, els Morauzone, que, en el gloriós regnat del sigle XVI, devian continuar y sobrepujar las primorosas obras de Giulano de Maiano y de Benedetto, contemporanis de Dello, en aquell temps devia naixer Leandre Braga.

Com els artistas italians de la época de la Perfecció, (Andrea del Sarto, Miquel Angel de Caravaggio, Rafel de Urbino, etc.), que prenian el nom de la professió á que pertanyían ó del poble ahont van naixer, també Leandre Braga porta'l nom de la terra d'ahont es fill, Braga, la ciutat dels arquebisbes, Sede primacial de las Espanyas.

En 1853, á la edat de 14 anys, entrava com aprenent al taller de Mestre Ignasi Gaetano, allavors á Loreto y després al carrer de Rosa de Lisboa: allá hi passá tres anys d'aprenentatje. En 1862 ensinestrat en els secrets de la ornamentació colaborant ab l'esculptor Antoni Calmells al adorno de la sala d'espectacles del Teatro Real de Sant Carles, comensá á ferse un nó, que creixé en importancia devant treballs com el del Arch triomfal de la Plassa del Comers, y 'ls del palau del Senat. Allavors fou curm definitivament se plantá per ell, montant un taller tan sols dedicat á treballar la fusta.

El Rey Ferran, decidit favoreixedor del moviment artístich de son regne, li encomaná obras que contribuïren á sa reputació. D'aquest taller ne sortiren els primorosos mobles sigle XVI del parament de menjar del comte de Cabral. En 1875 s'encarregava de decorar el *chalet* que la duquesa de Palmella possehia á Cascaes. La reyna D.ª Maria Pia li confiava 'l seu *boudoir* del palau d'Ajuda, ahont hi deixá treballs notabilíssims. Cuan el casament del Rey D. Carles fou l'elegit pera arreglar el palau de Belem, particularment la cambra de nuvis istil Lluís XV, d'admirable execució. En el palau del marqués de Foz, l'escala y gabinet Renaixensa, la gran sala de ball y l'encisadora cambra Lluís XVI, son primors qu'embadaleixen per sa factura magistral. Aquest ilustre titular que'n la época d'opulencia tant afavorí 'ls artistas portuguesos, sigué un veritable amich de Leandre Braga. L'artista l'adorava, y acompanyantlo en sos viatges per Fransa y Inglaterra, visitant els Museus, arrodontant sos coneixements d'Art, anava bosquejant el plano de la decoració del payral palau de la Avenida, del marqués de Foz, y qu'ara desgraciadament fou substat junt ab las innumbrables riquesas artísticas que tancava. L'altre seu palau de Castello Melhor, fou esplendidament restaurat baix la direcció del arquitecte Gaspar y 'ldecorador Leandre Braga. Els sosteres son pintats per Columbano, Malhóa, Villaça y altres artistas; operaris distingits, entre 'ls millors, com Raymond Meira y Joseph Onofre, hi deixaren treballs que 'ls honran, y l'habitació destinada al marqués, quedarà com document inestimable de l'Art portugués contemporani.

(1) Vegis els números de CATALUNYA ARTÍSTICA, del 78 al 111 inclussius.

En el *chalet* Biester, á Cintra, el saló, el menjador, un gabinet y la capella son obra de Leandre Braga, aixís com també ho son las preciosas pessas del moblatge del palau Baerlein; l' escriptori del Doctor Carvalho; y una taula, istil grech-romá, de la reyna donya Amelia.

Era indispensable en las grans festas. Cuan el centenari de Camões, va decorar el carro triomfal de las Ciencias, y l' de las Arts cuan el del marqués de Pomal.

Lo que principalment caracterisava els treballs de Leandre Braga, es la justa correlació entre la má d'obra y 'l material d'execució. El cisell empleat pera aixecar els relleus, pera fer reculá 'ls fondos, pera revifar las arestas, pera aprimar las líneas capdals del dibuix, se distingeix, de fonament, en las obras de pedra, metall, marfil ó fusta, y encara de pedra pera pedra, de metall pera metall y de fusta pera fusta.

La comprensió de la justa mida entre la plasticitat del material, l'intenció del esperit y l'energía de la má, determinant l'istil de la modelació y detenint l'impuls en el precís moment que més convé pera la transfiguració de la materia que's treballa, es l'enlayrada facultat de que procedeix aquest aspecte d'hermosa estabilitat, de definitiva harmonía, que tant caracteriza els grans artistes sumptuaris de la Renaixensa.

IGNASI DE L. RIBERA Y ROVIRA

Thomar (Portugal) 1902.

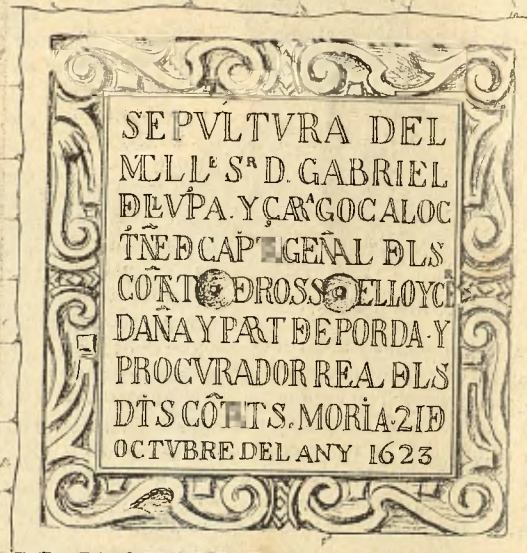

Una inscripció catalana á Perpinyá

Un recantó de Perpinyá hont hi ha qu' escorcollar, es l'antich convent de St. Domingo, ara vingut á ésser despatx del ram d'Enginyers militars de Fransa.

L'iglesia de St. Domingo tenia sepulturas de personatges històrichs; per la Revolució tot s'espatllá, y las tombas anaren á parar á qui sab ahont; tot just se'n varen salvar las pedras que las tancavan, y se 'ls va enreconar de qualsevol manera. Ventura que un día, un oficial, mes aficionat que 'ls altres á cosas artisticas y arqueológicas se'n adoná, y pera salvar aqueixas pedras—de tant interés històrich—las vá fer posar com qui diria "engastadas á la paret," d'un pati, prop el despatx del coronel, á uns dos ó tres metres d'alsada. Y aquí s'están, desconegudes de tothom, ja que St. Domingo, com á edifici militar es tancat al públich.

La llosa, de quina doném la reproducció fidel, deguda al dibuixant d'Enginyers en Lluís Masson, diu:

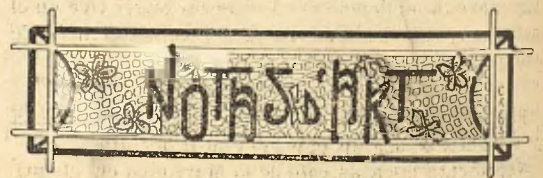

Lo que es de remarcar, es la manera com l'obrer que gravá l'inscripció, hi posá abreviacions; y s'hi veu que com mes anava, mes li faltava espay pera escriureho tot; cap á las derrerars ratllas, la lletra es mes menuda, y las abreviaciones hi son mes numerosas.

Aquesta pedra si qu'es digne de conservar-se.

J. DELPONT.

Perpinyá, Juliol 1902.

Cuart Concert d' Euterpe

Tingué lloch aquest Concert el dia de Sant Jaume, en el Tivoli, que com es de costum, estava plé á vesar.

El programa era bonich y ofería la novetat d'estrenarse *La Segá*, del Mtre. Candi.

Totas las composicions á veus solás foren ben exe-

cutadas, especialment *Las flors de Maig*, en la que trobarem bon xich de *dicció*, y molt bona interpretació. *Els Xiquets* foren ben executats, pero adoliren de rutinariisme en sa interpretació y de confusió en la polifonia de las veus.

La Segá, qu'es un coro tallat ab patróns anticuats y massa efectista, hauria sigut molt ben cantat si no s'hagués notat alguna vacilació per part dels coristas, com si cantessin ab por á consecuencia de falta d'ensaigs.

Las demés composicions, de coro y orquesta, sortiren bé, essent dignes de menció el *Gloria á Espanya*, que 's repetí d' ell la segona meytat, fent un efecte bonich y valent de debó. *Las Galas del Cinca*, haurian pogut sortir molt millor si'ls coristas no s'ho haguessin prés de broma, cantant mirant al públich y no al director.

El Mtre. Rafart te molt que fer pera posar á la Euterge en condicions de poguer donarnos un concert que respongui al intelectualisme musical y gust artistic del públich en general d'avuy dia, y sols havém de fer avinent, als coristas y á son distingit mestre, que no prenguin may lo que'ls dihém, baix el concepte de *pallissa*, sino que ho han d'interpretar sempre com un veritable anhel que tenim de véurels com els voldriam veurer, aixó es, ben amunt artística y musicalment considerantlos, ja qu' es la millor manera de fer donar bons fruyts á las ensenyansas de son fundador, l' immortal Clavé, seguir sens apartársen ni en lo mes mínim, el lema de "Progrés, Virtut y Amor".

JOSEPH BARBERÁ

Saló Parés

L' Antoni Utrillo hi ha exposat el retrato al oli del Dr. Robert, pintat per encárrech de la Real Academia de Medicina.

Be pot dirse que'l artista ha correspost perfectament á la distinció que li feu l' Academia, oferintlos un bon retrato de la popular figura del eminent patrici catalá, quina actitud es sorpresa en ocasió de donar l' illustre Doctor una conferencia en algun Ateneu ó corporació consemblant.

Tots els qu' hem conegut al Dr. Robert recordém lo expressiva qu' era sa fesomia, expressió plena de dificultats pera esser reproduhida. Donchs l' Utrillo las ha vensut molt bé. Ademés del cap, que com dihém, está molt ben pintat, l' artista ha sapigut donar al retrato aquella inclinació de cos tan característica en el malaguanyat Robert, detall que fá creixer el mérit de l' obra.

* * *

El Sr. Ventosa hi te un cuadro quin assumpto está prés de dibuix, segons el propi pintor declara.

Representa la catástrofe de la Martinica en els primers moments, y prou se veu que l' obra está feta de memoria y ab éxit mitjá.

F. GIRALDOS.

Tipos del Conflent

(APÜNTACIÓ)

El Conflent y 'l Vallespir son dugas comarcas de lo més hermós del Pirineu. Llegint la capdalt obra de Mossén Cinto, *Canigó*, un las estima de debó y li entran bells desitjos de visitarlas, may sia sinó de pasada, y aixis ho férem una colla, fa uns cuants anys.

Y sens dupte que un dels recóns més poetichs y hermosos, es Font-Padrosa, d'hont es el grupo que reproduhim avuy, mercés á la volensa de nostre company del Rosselló, en Jules Delpont, á qui cedí galantment son company de Perpinyá M. Ribelaygue.

Verament de *regaladas* poden anomenarsen totas aquellas montanyas ben catalanas, y ho son, puig hi abundan esplendorosament tots els bonichs y totas las galas que pot regalar la Mare Naturalesa.

A. BUSQUETS y PUNSET

NOTICIAS

Nostre folleti

Ab el present número repartim el **PLECH 19.º** de la preciosa y popular novela de costums del nostre temps

LA PAPALLONA

original del eminent novelista catalá

Narcís Oller

Nova edició esmeradament corretjida per l'

autor, y seguida d'un judici crítich del célebre novelista francès *Emili Zola*.

Acabada **LA PAPALLONA**, seguirá un llibre del genial poeta

Apeles Mestres

titulat

CANSONS

JOCHS FLORALS DE MANLLEU

Convocats per l' Associació EN RAFEL DE CASANOVA

Veredicte del Jurat

- Flor Natural.—N.º 121.—*Desglás*. (Sense lema).
 Accéssit I.—N.º 98.—*Colp de vista*. Lema: Del temps del batre.
 Accéssit II.—N.º 16.—*La non-non trista*. Lema: La mareta va cantant y bressolant.
 Premi II.—No s' adjudica.
 Accéssit I.—N.º 137.—*Mal vent*. Lema: Montanyenca.
 Accéssit II.—N.º 5.—*La mala herba*. Lema: Cuadro dramátich.
 Premi III.—N.º 113.—*Ventatjas, utilitat, unió y auxili mútuo que pot lograr la classe obreira per medi de corporacions cooperativas*. Lema: Stote liberi (Jesucrist).
 Unich accéssit.—N.º 112.—*Cooperació*. Lema: Si guém prácticichs.
 Premi IV.—N.º 82.—*Glosas*. Lema: Cants de llar.
 Premi V.—N.º 14.—*A la Verge dels Dolors*. Lema: Mater Dolorosa, mater mea.
 Unich accéssit.—N.º 130.—*Lo primer dolor*. Lema: Et tuam ipsius etc.
 Premi VI.—Desert.
 Premi VII.—N.º 106.—*Paraula*. Lema: Ben fet.
 Unich accéssit.—N.º 140.—*La mort del vell*. Lema: Santa venjansa.
 Premi VIII.—No s' adjudica.
 Premi IX.—N.º 9.—*Lo Filador*. Lema: Si bé 's fila, bé 's teixeix, etc.
 Unich accéssit.—N.º 81.—*La dobladora*. Lema: Vigilia dels Reys.
 Premi X.—N.º 139.—*Elements de riquesa ab que conta la vila de Manlleu*, etc. etc. Lema: Qui 't vol bé 't farà plorar.
 Premi XI.—Desert.
 Premi XII.—N.º 107.—*Confíem*. Lema: Pit y fóra.
 Premi XIII.—N.º 40.—*Al Ter*. Lema: Ribera del Ter, ribera ditxosa (J. Verdager).
 Unich accéssit.—N.º 111.—*Al Ter*. Lema: Fent patria.
 Premi XIV.—N.º 10.—*Lo capó*. Lema: Qui potest capere etc.
 Premi XV.—Desert.
 Manlleu 5 d' Agost de 1902.
 EL JURAT CALIFICADOR: Anton de P. Campmany, *President*; Angel Guimerá, Joaquim Ayné Rabell, Anton

Busquets y Punset y Emili Vilanova, *Vocals*, y Lluís Coll y Espadaler, *Secretari*.

Ha sortit la cansó XXVII que forma part del "Cançoner Popular", publicació que 's continua ab bon éxit.

Aquesta cansó 's titula *La porquetryrola*, y com tota va seguida d'interessants notas explicativas y folklóricas.

L'adorna un hermós dibuix de nostre estimat amich y notable colaborador artístich en Modest Urgell, y 's ven al preu de 10 céntims: Dipósit, Rambla de las Flors número 11.

Fins avuy l'Empressari del nostre gran teatro del Liceu, ha escripturat als següents artistes pera cantar durant la vinenta temporada d'ópera:

Sras. Haricléé Darclée, Cesira Ferrari, María D'Arneiro, Carme Bonaplata, Stanislava Michalska, Enriqueta Pagnoni, Wanda Boris; tenors Emili Cossira Angel Marconi; baritons Mario Sammarco, Delfi Menotti, La Puma; baixos Rossato y Sorgi, y com á Director al mestre Mascheroni.

Dintre la temporada s'estrenará l'ópera del mestre Franchetti *Cristóforo Colombo*.

En un dels vinents números comensarém á publicar las notas y impresions de la excursió que váris de nostres companys feren el mes passat al Montseny. Dita ressenya anirá acompanyada de mes de 50 vistas fotogríficas presas dels llochs principals d'aquellas pintorescas encontradas.

També preparém un número dedicat á honrar la memoria del notable pintor catalá, en Baldomer Galofre.

L'endemá mateix d'haver enterrat á sa benvolguda germana nostre estimat company y Administrador, en Bartomeu Lloró, tingué la pena inmensa de veurer morir en sos brassos, casi soptadament, á son cunyat l' Antoni Peradejordi, qui havia vingut expressament de Bilbao, pera pendre estat el mateix dia en que entregá son ánima á Deu.

De nou hem d'acompanyar en el sentiment al bon amich Lloró y á sa distingida esposa donya Dolors, germana del difunt, com aixís mateix á tota sa familia. Y avuy, al ferho, desgraciadament ab doble motiu, els hi refermém nostre condol, desitjanlos la resignació que 's necessita pera soportar tránsits tan dolorosos.

D. E. P. l'infortunat jove que plé d'ilusions cercava el goig d'una vida nova.

Ha mort á Palma de Mallorca el mestre en Gay Saber, en Geroni Rosselló, que s'havía conquistat un bon renóm dintre la literatura catalana, essent un dels primers mestres que creá el Consistori de nostres Jochs Florals.

Descansi en pau el notable poeta mallorquí, quina memoria honrarém en un altre número.